

Museum
Leuven

VANAF
07.03.20

BELEEF BOUTS

Dieric Bouts, 1464 - 1468, 'Het Laatste Avondmaal' (middenpaneel) 150 cm x 180 cm
© www.lukasvle.be - Art in Flanders vzw, foto: Dominique Provost

VLAAMSE
MEESTERS
2018-2020

Flanders
State of the Art

IN DIT DOSSIER

INLEIDING	2
'Tussen Hemel en Aarde - Beleef Het Laatste Avondmaal van Bouts'	2
Dieric Bouts: Vlaamse Meester thuis in Leuven	4
De restauratie van de Sint-Pieterskerk	6
DOMPEL JE ONDER.....	7
De digitale beleving	7
Twaalf highlights	7
Lijst kunstwerken Sint-Pieterskerk.....	11
AANBOD VOOR BEZOEKERS	13
Groepsbezoeken voor volwassenen.....	13
Met het gezin.....	13
Bezoekersgids.....	13
Digitale beleving.....	13
Prijzen	14
PRAKTISCH.....	14
Plan je route naar de Sint-Pieterskerk.....	14
CONTACT.....	14

INLEIDING

Vanaf 7 maart 2020 is de volledig gerestaureerde Sint-Pieterskerk van Leuven het decor voor een nieuwe permanente presentatie van Vlaamse topstukken, gecureerd door M Leuven. De blikvangers zijn de twee belangrijkste werken van Vlaamse Meester Dieric Bouts: 'Het Laatste Avondmaal' en 'De Marteling van de Heilige Erasmus'. Bouts schilderde de werken 560 jaar geleden speciaal voor de kerk, en daar zijn ze nu nog steeds te zien. Om het verhaal van de kunstschaten van de kerk in hun historische context te vertellen, werkte M bovendien een innovatieve digitale beleving uit. 'Tussen Hemel en Aarde – Beleef Het Laatste Avondmaal van Bouts' maakt deel uit van het Vlaamse Meesters-project van Toerisme Vlaanderen.

'Tussen Hemel en Aarde – Beleef Het Laatste Avondmaal van Bouts' komt tot stand met dank aan Toerisme Vlaanderen, stad Leuven, Toerisme Vlaams-Brabant en Kerkfabriek Sint-Pieter met de mediasteun van De Standaard en Klara.

'Tussen Hemel en Aarde - Beleef Het Laatste Avondmaal van Bouts'

TOPSTUKKEN IN HUN HISTORISCHE CONTEXT

De Leuvense Sint-Pieterskerk zit vol met kunstschaten, waarvan er drie erkend zijn als Vlaams Topstuk¹. Na een grondige restauratie van de kerk zijn ze nu opnieuw zoveel mogelijk op hun originele plaats te zien. De blikvanger: '**Het Laatste Avondmaal**' van Vlaamse Meester Dieric Bouts. Bouts schilderde het drieluik 560 jaar geleden in zijn Leuvense atelier speciaal voor de Sint-Pieterskerk. En daar hangt het nu nog steeds. Hetzelfde geldt voor '**De Marteling van de Heilige Erasmus**', een ander topwerk van de Leuvense schilder dat in de aanloop naar deze expo grondig gerestaureerd werd en nu dus weer in zijn oude schoonheid hersteld is. Andere werken van Bouts zijn verspreid over vooraanstaande musea in Europa en de VS. Enkel in Leuven zie je ze in de setting die Bouts voor ogen had tijdens het schilderen. Het derde erkende Vlaamse Topstuk is de Edelheeretriptiek in 1443 geschilderd voor een patriciër uit de Leuven, Willem Edelheere. Hij bestelde het werk voor het altaar van de grafkapel van zijn familie in de Sint-Pieterskerk, waar de triptiek nu opnieuw hangt.

Maar ook andere kunstwerken zijn al honderden jaren thuis in de Leuvense Sint-Pieterskerk. Zo prijkt boven het altaar het **Triomfkruis** van Jan II Borman, wiens atelier in de vroege zestiende eeuw bekend stond als de beste producent van beeldsnijwerk in Brabant. De familie Borman domineerde de beeldhouwkunst in onze streken. M Leuven wijdde in 2019 nog een grote overzichtstentoonstelling aan het oeuvre van de familie. Andere iconische werken uit het atelier Borman worden vandaag de dag bewaard in gerenommeerde musea in Europa en de Verenigde Staten.

Een van de andere objecten is de **Sacramentstoren** van de kerk, een indrukwekkend exemplaar van maar liefst 12 meter hoog. Deze Sacramentstoren is de oudst bewaarde van België. Hij dateert van rond 1450 en werd in 2018 volledig gereinigd en gerestaureerd.

¹ In de Topstukkenlijst worden voorwerpen en verzamelingen van cultureel belang opgenomen omwille van hun archeologische, historische, cultuurhistorische, artistieke of wetenschappelijke betekenis voor de Vlaamse Gemeenschap, als ze als zeldzaam en onmisbaar worden beschouwd. De volledige lijst is te bekijken op cjsm.be/topstukken.

EN HUN VERHALEN

De kunstwerken die in de Sint-Pieterskerk te zien zijn, vertellen samen het verhaal van de kerk, Leuven en Vlaams-Brabant. Zo is de **maquette van de westtoren** een tastbare herinnering aan de geschiedenis van de kerk, én aan een van de grootste onafgewerkte architectuurprojecten van de late gotiek. De stenen maquette stond model voor twee van de drie nooit afgewerkte torens van de kerk. Waren de torens wel voltooid, dan zouden ze met hun 130 en 150 meter de hoogste kerktorens van de Lage Landen geworden zijn.

Daarnaast kunnen bezoekers binnenkijken in de kapel van de **Fiere Margriet**. Kort samengevat gaat de legende zo: nadat de jonge vrouw iets buiten Leuven vermoord werd, dreef ze stroomopwaarts weer de stad in. Leuvenaars begonnen haar te vereren en in 1535 kreeg ze haar eigen kapel. Het reliekschrijn van Fiere Margriet wordt nu opnieuw in die historische context getoond.

Al in de 15de eeuw was Leuven een echte bierstad. Het ambacht van de Leuvense bierbrouwers was een van de rijkste en machtigste van de stad. Gevolg: het ambacht had toen al een eigen, rijkelijk versierde kapel in de Sint-Pieterskerk. De **brouwerskapel** doorstond beide Wereldoorlogen zonder al te veel schade te lijden. Vandaag zie je er onder andere nog het barokke altaar dat werd vervaardigd door steenhouwer Hendrik Danco, die ook de grafsteen van Rubens maakte voor de Antwerpse Sint-Jacobskerk.

Het **praalgraf van Hertog I** is een van de oudste bewaard gebleven grafmonumenten in onze contreien. Hendrik werd de eerste hertog van Brabant op het moment dat Leuven nog de belangrijkste stad van de streek was, belangrijker dan Brussel. Zijn leven leest als *Game of Thrones*, zowel op geopolitiek als op amoreus vlak. En ook na zijn dood stopten zijn omzwervingen niet, zij het vanaf dan binnen de muren van de Sint-Pieterskerk. Na een restauratie van het graf en een onderzoek naar de inhoud ervan, vindt het praalgraf van Hendrik I nu zijn (voorlopig) laatste rustplaats in deze nieuwe opstelling, tegenover het graf van zijn eerste vrouw Machteld van Boulogne en hun dochter Maria van Brabant.

Dieric Bouts: Vlaamse Meester thuis in Leuven

De twee blikvangers van de tentoonstelling zijn 'Het Laatste Avondmaal' en 'De Marteling van de Heilige Erasmus' van de Vlaamse Meester Dieric Bouts. Ze behoren tot de topstukken van de Vlaamse schilderkunst en zijn tegelijk onlosmakelijk verbonden met Leuven.

Over het leven van Bouts (ca. 1410 – 1475) is niet zo bijster veel bekend. We weten dat hij geboren werd in het Nederlandse Haarlem, waar hij ook zijn schildersopleiding kreeg, en dat hij als jongeman naar Leuven verhuisde. Daar trouwde hij in 1448 met een van de rijkste meisjes van de stad en maakte hij carrière als stadsschilder. Leuven moet hem lief zijn geweest, want hij bleef er wonen en werken tot zijn dood in 1475. En dat is het zowat: veel meer vertellen de bronnen ons niet.

Toch is Bouts een van de belangrijke Vlaamse Meesters. Bij het grote publiek is hij misschien minder bekend dan de gebroeders Van Eyck of Rogier van der Weyden, maar kunsthistorici schatten zowel de kwaliteit als de invloed van zijn werk hoog in. 'Het Laatste Avondmaal' laat zien waarom. Het werk betekende de doorbraak van de perspectiefleer in onze streken: nooit eerder creëerde een Vlaamse schilder zo magistraal de illusie van diepte. En puur op basis van de zijpanelen noemen sommige kunsthistorici hem zelfs de eerste echte landschapsschilder.

Tegenwoordig vind je werk van Bouts in topmusea in Europa en de VS. Maar twee van zijn meest iconische schilderijen, 'De marteling van de Heilige Erasmus' en 'Het Laatste Avondmaal', bevinden zich nog in Leuven. Sterker nog: ze hangen nog op de plek waarvoor hij ze meer dan 560 jaar geleden schilderde, de Leuvense Sint-Pieterskerk.

Het Laatste Avondmaal

'Het Laatste Avondmaal' van Dieric Bouts is het pronkstuk van de Sint-Pieterskerk. Het drieluik, geschilderd tussen 1464 en 1468, werd besteld door het Broederschap van het Heilig Sacrament. Bij de realisatie werd Bouts bijgestaan door twee theologen van de toen net opgerichte Leuvense universiteit om een vernieuwende voorstelling te maken van 'Het Laatste Avondmaal'.

Als een echte regisseur verplaatst hij Christus en zijn apostelen naar een herkenbare, eigentijdse omgeving, namelijk het 15de-eeuwse Leuven. Wie aandachtig kijkt, ziet door de vensteropeningen de Leuvense Grote Markt met het stadhuis. De torens van dat stadhuis zijn op het schilderij nog onafgewerkt. Bouts werd dan ook stadsschilder van Leuven op het moment dat de stad een gigantische stedelijke en architecturale vernieuwing doormaakte.

Wat ook opvalt, is de hand van Christus terwijl hij het brood zegent en de toeschouwer recht aankijkt. Het is het belangrijkste moment van het gebeuren, de instelling van de eucharistie die Christus' lijden en verrijzenis symboliseert. Bouts zet dit op een geniale manier in de verf door de perspectiefwerking in zijn compositie zo op te bouwen dat de zegenende hand niet alleen symbolisch maar ook tekentechnisch het centrale punt van het werk vormt. Door deze vroege toepassing van lineair perspectief wordt Bouts ook een van de grondleggers van de noordelijke Renaissance genoemd.

De personages in de werken van Bouts, zo ook in 'Het Laatste Avondmaal', zien er opvallend onbewogen uit. Ze zijn fysiek wel aanwezig maar lijken onberoerd, bijna emotioneel. Alle aandacht gaat naar de eucharistie zelf, en niet naar gevoel, beroering of

emotie. Op die manier onderscheidt Bouts zich van tijdgenoten zoals Rogier Van der Weyden.

- **Nood aan een pakketje met kant-en-klare content over 'Het Laatste Avondmaal' en Dieric Bouts? Die vind je [hier](#).**

De Marteling van de Heilige Erasmus

'De Marteling van de Heilige Erasmus' is, naast 'Het Laatste Avondmaal', één van de twee topstukken van Dieric Bouts die nog steeds op zijn originele plaats bewaard is gebleven. Het drieluik werd vermoedelijk rond 1460 besteld voor de kapel in de Sint-Pieterskerk, waar het nog steeds te bezichtigen is.

De drie heiligen die het onderwerp van de triptiek vormen zijn Hiëronymus, Bernardus en Erasmus. Zij staan symbool voor de studie, ascese en marteling om zo de drie vormen van heiligheid te benadrukken. Op het middelste paneel wordt de marteling van de heilige Erasmus voorgesteld. Aan de handen en voeten vastgeketend, ligt hij languit op een houten plank. De twee beulen aan weerszijden van Erasmus trekken met behulp van een marteltuig de darmen uit diens lichaam. Op het linkerluik wordt de heilige Hiëronymus afgebeeld, op het rechterluik zien we de heilige Bernardus van Clairvaux.

Opvallend is de kalmte die af te lezen valt op het gezicht van Erasmus terwijl hij zijn wrede lot ondergaat. Dit is opnieuw een typisch voorbeeld van de ingetogenheid die kenmerkend is voor Bouts' schilderstijl.

- **In 2019 werd het werk volledig onderzocht en gerestaureerd door IPARC en met de steun van M-LIFE, het fonds van M dat beheerd wordt door de Koning Boudewijnstichting.**

De restauratie van de Sint-Pieterskerk

De restauratie van de Sint-Pieterskerk nam maar liefst 35 jaar in beslag. Eerst kwam de buitenkant aan de beurt: het dak en de glasramen werden vernieuwd en de gevel gereinigd. Vanaf 2012 gingen de restaurateurs binnen aan de slag: met engelengeduld namen ze de muren, gewelven, schilderijen, beeldhouwwerken en altaren onder handen.

Buitenrestauratie vanaf WOII

Tijdens het bombardement van mei 1944 werden de noordelijke dwarsarm, het kapittelhuis en de sacristie grotendeels verwoest. De wederopbouw na WOII werd pas in 1954 begonnen onder leiding van de architecten R. en F. Vandendael en onder begeleiding van kanunnik R. Lemaire en diens neef professor R.M. Lemaire. In 1963 waren deze werken voltooid. De verwerking van het kalkzandstenen parement leidde eerst tot de restauratie van de westbouw (1986-1992, architect F. Vandendael) en vervolgens van het koor (1994-1998) en het onvoltooide zuidportaal. Vanaf 2003 begonnen de werken aan de noorderzijbeuk, het schip en het hoofddak. Deze werken verliepen in zes fasen en zouden duren tot 2011.

Binnenrestauratie in vier fasen

De restauratie van het interieur van de Leuvense Sint-Pieterskerk startte in 2012.

In vier fases is zowel het interieur als het kunstpatrimonium van de kerk gerestaureerd. Voorgaand aan deze fases werden in de kerk de elektriciteit, verlichting en verwarmingsinstallatie vernieuwd.

Tijdens de eerste fase vond de totaalrestauratie van de noordelijke zijkapellen plaats. Hierbij werden de volgende elementen opgenomen in het restauratieproces: het natuursteenparement, de gewelven en hun beschilderingen, de altaarsembles, de vrijstaande beelden, de muurepitaven. Ook het roerend erfgoed in het schip werd aan een restauratie onderworpen.

Het binnenparement en de gewelven met de twintigste-eeuwse gewelfschilderingen van het middenschip, de zijbeuken en de zuidelijke zijkapellen werden tijdens de tweede fase gerestaureerd. In de zijbeuken werden de zestiende-eeuwse gewelfschilderingen in ere hersteld.

De derde restauratiefase betrof de restauratie van het binnenparement en de gewelven met gewelfschilderingen in het transept, alsook de muurvaste kunstobjecten die zich daar bevonden. Tijdens deze fase vond ook de herinrichting van de nieuwe inkomportalen, de ticket- en bookshop van het kerkmuseum, het altaar en de toegang tot het doksaal plaats.

In een vierde en laatste fase werden de muurschilderingen in het koor gerestaureerd, alsook de losse kunstobjecten in het koor en de benedenkerk, waaronder de vijftiende-eeuwse sacramentstoren. Bij het restaureren van de muurschilderingen werden originele, laatgotische schilderijen blootgelegd en in ere hersteld. Op de sacramentstoren werd nog originele polychromie ontdekt. In de kapel van de Fiere Margriet werd een verborgen nis ontdekt waarin na openlegging ook de originele polychromie opnieuw werd blootgelegd.

DOMPEL JE ONDER

De digitale beleving

Om de verhalen die de Sint-Pieterskerk rijk is te vertellen, werkte M samen met Studio Louter een innovatieve digitale beleving uit. Aan de hand van *augmented reality* komen bezoekers op een interactieve manier en op hun eigen tempo alles te weten over de geschiedenis van de kerk, haar kunstschaten en de plek waar ze thuis zijn: Leuven en Vlaams-Brabant. De augmentedrealitybeleving is beschikbaar op tablets.

Bezoekers zien op en rond sommige van de kunstwerken keuzemenu's verschijnen. Ze kunnen zo zelf bepalen over welke aspecten ze meer willen weten. Selecteren ze een van die punten door hun blik (of tablet) daarop te richten, dan ontvouwt er zicht een wereld waarin bezoekers alles ontdekken over dat specifieke aspect. Zo kunnen ze bijvoorbeeld in 'Het Laatste Avondmaal' van Dieric Bouts stappen, en alles te weten komen over de personages van het werk terwijl ze daar letterlijk tussen staan. Perspectieflijnen en andere schilderkunstige hoogstandjes worden uitgelicht.

Verder komt het verhaal van de Fiere Margriet tot leven en wordt bijvoorbeeld de ondertekening in het werk van Jan Rombouts zichtbaar. Bezoekers beleven de brand van 1914 en snuiven de sfeer op van een middeleeuwse misviering. Elke stop wordt gekoppeld aan het verder ontdekken van de stad en de provincie: op die manier vormt de beleving een vertrekpunt om Leuven verder te verkennen.

Twaalf highlights

Bezoekers ontdekken de kerk en haar kunstschaten aan de hand van twaalf *highlights*. Die *highlights* kunnen uit een enkel werk bestaan, of uit meerdere kunstwerken die samen een verhaal vertellen.

1. Torenmaquette

Dit driedimensionale torenontwerp is uniek in zijn soort. Enerzijds als een herinnering aan een van de grootst geconcipeerde maar onafgewerkte architectuurprojecten van de late gotiek. Anderzijds is het een zeldzame getuigenis van de architecturale werkmethode van de late middeleeuwen en vroege renaissance. Meestal werden zulke maquettes trouwens uit hout vervaardigd; stenen modellen zoals dit exemplaar zijn een pak unieker.

Bezoekers krijgen hier een inkijk in de architecturale geschiedenis van de kerk, met linken naar andere indrukwekkende architectuurprojecten in en rond Leuven uit die tijd. De bouw van de gotische kerk die we vandaag kennen werd namelijk aangevangen in de vroege 15de eeuw – een periode die we de gouden eeuw voor Leuven kunnen noemen. Ook de bouw van het Stadhuis werd bijvoorbeeld in die periode opgestart.

2. Grafmonument van Hendrik I

Bezoekers maken hier kennis met Hendrik I, de eerste Hertog van Brabant, wiens leven zo uit Game of Thrones lijkt te komen. Op zijn zevende krijgt Hendrik zijn eerste bestuurlijke taken toegewezen. Hij trouwt op zijn veertiende, wordt de eerste hertog van Brabant op zijn achttiende, en leidt het beleg van Sidon en

Beiroet als hij halverwege de twintig is. Op zijn achtenveertigste huwt hij voor de tweede keer, ditmaal met de vijftienjarige dochter van de koning van Frankrijk.

En zijn omzwervingen na zijn dood zijn al even avontuurlijk. Hendrik sterft in 1235 in Keulen en krijgt een stenen praalgraf in het midden van het koor van de - toen nog romaanse - Sint-Pieterskerk van Leuven. Nu, 800 jaar later, staat het grafmonument nog steeds in die kerk. Intussen heeft de Sint-Pieterskerk enkele serieuze transformaties achter de rug. En het grafmonument zelf, dat heeft ook het een en ander meegemaakt – zowel binnen als buiten de kerk.

- Over de merkwaardige omzwervingen die dat praalgraf en Hendrik zelf de voorbije 800 jaar maakten, lees je meer in het contentpakket '[Moving Henry](#)'. Wil je er echt alles over weten? Dan is er de vijfdeelige podcast 'Moving Henry' die M maakte samen met Sonhouse. Je vindt hem op [Soundcloud](#), [Spotify](#), [iTunes](#) en op [diericbouts.be](#).

3. Hoofd van de Kromme Christus

In deze highlight komen religie en geschiedenis samen. Bezoekers ontdekken tegelijk het mirakelverhaal van de Kromme Christus en herbeleven de Brand van Leuven die in 1914 de Sint-Pieterskerk en vele andere gebouwen in Leuven in as legde. De twee zijn dan ook nauw met elkaar verbonden: de reden dat we enkel het hoofd hebben, is omdat het lichaam in die grote brand verloren ging. Dat het hoofd bewaard bleef, is een mirakelverhaal op zich. Een ander en ouder mirakelverhaal verklaart waarom het lichaam van het houten Christusbeeld krom was.

- Benieuwd naar die verhalen? Je leest er meer over in een van onze [contentpakketten](#).

4. Edelheeretriptiek

Omstreeks 1435 schilderde Rogier van der Weyden een Kruisafneming voor de kapel van Onze-Lieve-Vrouw-van-Ginderbuyten, nabij de huidige Tiensepoort in Leuven. Dat werk bevindt zich tegenwoordig in het Prado in Madrid en is terecht wereldberoemd. De Kruisafneming moet meteen als een absoluut meesterwerk zijn beschouwd. Dat blijkt onder meer uit de vele kopieën die er in de jaren daarna van gemaakt zijn. De zogeheten Edelheeretriptiek was de eerste in een lange rij. Het gaat om een zowat vijfmaal kleinere, maar verder behoorlijk getrouwe kopie door een onbekende maar vermoedelijk Leuvense schilder. De opdrachtgever was een patriciër uit de stad, Willem Edelheere. Hij bestelde het werk voor het altaar van de grafkapel van zijn familie, waar het nu opnieuw hangt.

5. Jan Rombouts

De Marteling van de Heilige Catharina
De Marteling van de Heilige Clemens

Bij deze highlight maken bezoekers kennis met het vakmanschap van Jan Rombouts, een Leuvens schilder die werkte toen de renaissance in Leuven hoogtij vierde. De twee getoonde werken van hem bevinden zich al van oudsher in de Sint-Pieterskerk. Bij deze stop ontdekken bezoekers gelijktijdig de schilderkunstige opbouw van de schilderijen en het verhaal dat erop afgebeeld is. Letterlijk dan: dankzij de augmentedrealitybeleving zien bezoekers eerst de witte grondlaag en bouwt het verhaal zich verder op via de ondertekening van het werk naar het meesterwerk aan de oppervlakte.

6. Kapel van de Fiere Margriet

Hier kunnen bezoekers binnenkijken in het **kapelletje van Fiere Margriet**. Ze ontdekken daar de bijhorende volkslegende aan de hand van een audiovisuele digitale beleving. Kort samengevat gaat de legende zo: Margriet wordt 's avonds ontvoerd tot net buiten de stad. Als de kidnappers haar willen aanranden, verzet ze zich zo hard, dat de ontvoerders hun pogingen moeten staken. Ze vermoorden haar en gooien haar lichaam in de Dijle. Margriet dreef vervolgens stroomopwaarts weer de stad in. Leuvenaars begonnen haar te vereren en in 1535 kreeg ze haar eigen kapel. Onder andere het reliekschrijn van Fiere Margriet wordt nu opnieuw in die historische context getoond.

→ **Meer kant-en-klare content over Fiere Margriet vind je [hier](#).**

7. Dieric Bouts: 'Het Laatste Avondmaal'

'Het Laatste Avondmaal' van Dieric Bouts is de blikvanger van de Sint-Pieterskerk. Het is een van de belangrijkste werken van de Leuvense Meester. Bezoekers kunnen het hier ontdekken in hun historische context: Bouts schilderde het in 1464 speciaal voor de kerk. Bezoekers kunnen via de augmentedrealitybeleving letterlijk in het schilderij rondlopen en komen op een interactieve manier te weten wat er nu juist zo speciaal is aan het werk.

→ **Meer kant-en-klare content over Dieric Bouts en 'Het Laatste Avondmaal' vind je [hier](#).**

8. Dieric Bouts: 'De Marteling van de Heilige Erasmus'

'De marteling van de Heilige Erasmus' is, naast 'Het Laatste Avondmaal', één van de twee topstukken van Dieric Bouts die nog steeds op zijn originele plaats bewaard is gebleven. Het drieluik werd vermoedelijk rond 1460 besteld voor de kapel in de Sint-Pieterskerk, waar het nog steeds te bezichtigen is. Het werk is in 2019 grondig (in situ) gerestaureerd, waardoor de kleuren ervan weer stralen zoals vroeger. Via de digitale beleving ontdekken bezoekers het verhaal van de Heilige Erasmus en leren ze de Vlaamse Meester Dieric Bouts beter kennen.

9. Sacramentstoren

De Sacramentstoren van de kerk, een indrukwekkend exemplaar van maar liefst 12 meter hoog, is de oudst bewaarde van België. Hij dateert van rond 1450 en werd in 2018 volledig gereinigd en gerestaureerd. Bezoekers krijgen hier inzicht in het belang van de toren, de functie ervan en het vakmanschap dat erachter zit. Bovendien wordt er een virtuele link tussen de sacramentstoren en de Leuvense Sint-Jacobskerk, die niet publiek toegankelijk is.

10. Triomfkruis

Boven het altaar prijkt het Triomfkruis van Jan II Borman, wiens atelier in de vroege zestiende eeuw bekend stond als de beste producent van beeldsnijwerk in Brabant. De familie Borman domineerde de beeldhouwkunst in onze streken. In Leuven werd vorig jaar nog een grote overzichtstentoonstelling aan het oeuvre van de familie. Andere iconische werken van uit het atelier Borman worden vandaag de dag bewaard in topmusea in Europa en de VS - zoals het Metropolitan Museum of Art (MET) in New York. Bezoekers krijgen bij deze highlight meer inzicht in de functie van dit soort middeleeuwse 3D-kunst en de rol van de familie Borman daarin. Tegelijk snuiven ze de geheimzinnige sfeer op van een middeleeuwse kerkdienst.

11. Sedes Sapientiae

Ofwel: Onze-Lieve-Vrouw als “zetel van de wijsheid” met Jezus in haar schoot. De betekenis van het beeld voor de stad, zowel in de middeleeuwen als nu, is groot. De identiteit van Leuven als kennisstad en de verering van de Maagd Maria in Leuven komen er naadloos in samen. Het processiebeeld inspireerde vanaf de 15de eeuw een jaarlijkse bedevaart naar Leuven en is sinds 1909 het symbool van de KU Leuven. Vandaag nog is Leuven een bruisende kennisstad, met een topuniversiteit die haar wortels in de middeleeuwen heeft.

12. Kapel van het brouwersambacht

Leuven is een bierstad. En dat was het ook al in de 15de eeuw. De brouwers hebben hier sinds toen een eigen kapel die hun vooraanstaande positie weerspiegelt. Door de eeuwen heen investeerden ze veel in de decoratie van de kapel. En dat zie je, bijvoorbeeld aan het marmeren hekwerk of het barokke altaar, vervaardigd door steenhouwer Hendrik Danco, die ook de grafsteen van Rubens maakte voor de Antwerpse Sint-Jacobskerk.

Bezoekers reizen bij deze highlight mee naar dat middeleeuwse Leuven, waar het bier rijkelijk vloeide. Op een hologram van de stad zien ze de meer dan vijftig brouwerijen, plaatsen waar grondstoffen geteeld en verhandeld werden en de sporen die van dat alles vandaag nog zichtbaar zijn.

Lijst kunstwerken Sint-Pieterskerk

Hieronder vind je een lijst van de kunstwerken in de Leuvense Sint-Pieterskerk, die deel uitmaken van de presentatie van M. Ze zijn onderverdeeld per *highlight*.

Torenmaquette

- Joost Massys en Jan Beyaert, *Maquette van de Westtorens van de Sint-Pieterskerk*, 1524-1530, Avesnessteen. H: 827 cm; B: 246,5 cm; D: 80 cm

Praalgraf van Hendrik I

- Onbekend, *Grafmonument van Hertog Hendrik I van Brabant*, ca. 1235, Doornikse kalksteen en natuursteen. H: 118 cm; B: 234,5 cm; D: 97 cm

Hoofd van de Kromme Christus

- Onbekend, *Hoofd van de Kromme Christus*, ca. 1200, eikenhout. H: 31 cm; B: 15 cm; D: 18 cm
- Bronzen smelt van de oude klokken, verbrande arm mogelijk van de Zwarte Christus en hand van een onbekend beeld, brons en gepolychromeerd hout, verbrand in WO I

Edelheeretriptiek

- Onbekend, *Edelheeretriptiek*, 1443, olie op paneel. H: 116 cm ; B: 222 cm
- Erkend als Vlaams Topstuk

H. Catharina en H. Clemens

- Jan Rombouts en atelier, *Marteling van de Heilige Catharina en de Heilige Clemens*, ca. 1525 – ca. 1535, olie op paneel. *Catharina*: H: 189 cm; B: 91 cm; D: 6,2 cm. *Clemens*: H: 189 cm; B: 93 cm; D: 6,2 cm

Kapel van Fiere Margriet

- Onbekend, *Wijnkruikje van Fiere Margriet*, 15de-16de eeuw, terracotta. H: 35 cm.
- Georges Wilmotte en atelier, *Reliekschrijn van Fiere Margriet*, 1902, messing en halfedelstenen. H: 74,8 cm; B: 83,4 cm; D: 39,6 cm
- Pieter Jozef Verhaghen, *De Marteling van Fiere Margriet*, 1760, olie op doek. H: 266 cm; B: 158 cm
- Pieter Jozef Verhaghen, *Fiere Margriet drijft op de Dijle*, 1760, olie op doek. H: 89 cm; B: 160 cm
- Pieter Jozef Verhaghen, *Het opgebaarde lichaam van fiere Margriet*, 1760, olie op doek. H: 81 cm; B: 123 cm
- Pieter Jozef Verhaghen, *Fiere Margriet wordt overgebracht naar de Sint-Pieterskerk*, 1760, olie op doek. H: 81 cm; B: 152,5 cm
- Pieter Jozef Verhaghen, *Fiere Margriet aanbeden door de gelovigen*, 1760, olie op doek. H: 91 cm; B: 123 cm
- Frantz Vermeylen, *Altaar van Fiere Margriet*, 1902, natuursteen.
- Onbekend, *Fiere Margriet*, 19de-20ste eeuw, natuursteen. H: 154 cm; B: 46 cm; D: 47 cm

Het Laatste Avondmaal

- Dieric Bouts, *Triptiek met het Laatste Avondmaal*, 1464-1468, olie op paneel. H: 180 cm; B: 290,5 cm
- Erkend als Vlaams topstuk

De Marteling van de Heilige Erasmus

- Dieric Bouts, *Triptiek met de Marteling van de Heilige Erasmus*, voor 1464, olie op paneel. H: 94 cm; B: 138,6 cm
- Erkend als Vlaams topstuk

Sacramentstoren

- Matheus de Layens, *Sacramentstoren van de Sint-Pieterskerk*, ca. 1450, Avesnessteen. H: ca. 12 m

Triomfkruis

- Jan II Borman en atelier, *Triomfkruis van de Sint-Pieterskerk*, ca. 1490 – ca. 1500, gepolychromeerde eik. H: 680 cm; B: 480 cm
- Erkend als Vlaams topstuk

Sedes Sapientiae

- Claes de Bruyne, *Sedes Sapientiae*, 1442, gepolychromeerde eik. H: 160 cm; B: 64 cm; D: 47 cm

Kapel van het Brouwersambacht

- Hendrik Danco, *Afsluithek en altaar van het Brouwersambacht*, 1756, marmer en hout
- Balthasar Beschey, *De heiligen Arnoldus, Gislenus en Job*, 1768, olie op doek. H: 190 cm; B: 112 cm

AANBOD VOOR BEZOEKERS

Groepsbezoeken voor volwassenen

Wie graag samen met een gids het verhaal van de Sint-Pieterskerk en haar kunstschaten ontdekt, kan een groeps rondleiding reserveren. In 90 minuten ontdek je niet enkel de rijke geschiedenis van de kerk en de topstukken van Dieric Bouts, ook het verhaal achter de schermen (restauratie en onderzoek) komt aan bod.

- Min. 3 weken op voorhand reserveren
- Duur: 90 min
- Maximum 25 deelnemers per groep
- Taal: Nederlands, Frans, Engels, Duits en Spaans

Met het gezin

Voor de jongste bezoekers bundelde M alle sappige verhalen, weetjes en opdrachten in een doe-boekje. Gezinnen ontdekken daarmee op eigen tempo enkele topstukken van de kerk. Er zijn twee parcours ontwikkeld: een voor (groot)ouders en kinderen vanaf 4 jaar en vanaf 7 jaar.

- Prijs: € 5 per gezinsparcours
- Taal: Nederlands, Frans en Engels
- Verkrijgbaar aan de balie tijdens de openingsuren van de kerk

Bezoekersgids

De bezoekersgids neemt je mee door de kerk, een hoogtepunt van Brabantse gotiek. In woord en beeld maak je kennis met haar kunstschaten: een unieke collectie Vlaamse topstukken die zich nog steeds op hun oorspronkelijke plaats bevinden. Ook buiten de kerk komt de gids van pas: elk topstuk wordt namelijk gekoppeld aan bezienswaardigheden in de stad en de provincie. Ideaal leesvoer voor, tijdens of na je bezoek.

- Prijs: € 5 per gids
- Taal: Nederlands, Frans, Engels, Duits en Spaans
- Tijdens de openingsuren verkrijgbaar

Digitale beleving

Met een tablet in de hand, bepaal je zelf je route en tempo in de kerk. In totaal zijn er 12 stops te ontdekken waarbij elke stop een korte beleving activeert. Zo stap je bijvoorbeeld letterlijk in 'Het Laatste Avondmaal' van Bouts, beleef je de grote brand van 1914 en zie je de nooit voltooide Weststorens opgebouwd worden. Elke stop wordt ook gekoppeld aan het verder ontdekken van de stad en de provincie: op die manier vormt de beleving een vertrekpunt voor een stadsexploratie.

- Prijs: € 5
- Taal: Nederlands, Frans, Engels, Duits en Spaans
- Tijdens de openingsuren verkrijgbaar
- Reserveren via diericbouts.be

Prijzen

Toegang tot de Sint-Pieterskerk	Gratis
Augmentedrealitybeleving op tablet (Gratis voor M-bassadeurs en M-cenassen)	€ 5
Bezoekersgids	€ 5
Familieparcours	€ 5
Combiticket M en Sint-Pieterskerk	€ 15
Kortingstarief Augmentedrealitybeleving geldt enkel op houders van een I LUV Leuven ticket, houders van museumticket op dezelfde dag en voor jongeren tussen 18 en 26 jaar, kansentarief	€ 3
Groepsbezoek	€ 65

PRAKTISCH

Sint-Pieterskerk

Grote Markt 1

3000 Leuven

www.diericbouts.be

Openingsuren

- Ma, di, wo, do, vr, za van 10:00 – 16:30; Zo: 11:00 – 16:30
- Gesloten op woensdag

Plan je route naar de Sint-Pieterskerk

- Met de fiets
Laat je fiets veilig achter in de fietsenparking onder het Rector de Somerplein, naast de Sint-Pieterskerk.
- Met het openbaar vervoer
Er is een bushalte op het Rector de Somerplein, vlakbij de Sint-Pieterskerk.
- Met de auto
Het nieuwe circulatieplan leidt je in verschillende lussen naar Leuven en de parkings. Vermijd je liever het verkeer in de stad? Parkeer dan je auto op één van de randparkings en neem gratis de bus naar het centrum. Parkeer je liever dichtbij? Dan is parking Ladeuze op vier minuten wandelen van het museum. Je vindt er ook 18 plaatsen voor personen met een beperking (hoogte parking: 1.90m). Klik hier voor meer informatie over het circulatieplan en alle parkeermogelijkheden.

CONTACT

- **Hanne Grégoire**
Diensthooft Communicatie & Pers bij M Leuven
hanne.gregoire@mleuven.be
+32 (0) 472 95 52 26
- **Philippe Mertens**
Medewerker Communicatie & Pers bij M Leuven
philippe.mertens@mleuven.be
+32 (0) 476 50 72 61

